

Täysistunto

Torstai 17.11.2016 klo 15.59—21.34

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2016 vp

Lakialoite LA 93/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 27/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja esittelee ensin tämän asian ohi puhujalistan: edustaja Haatainen.

Keskustelu

17.02 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys lapsilisälain 7 §:n muuttamiseksi, joka liittyy valtioneuvoston säästöpäätöksiin. Kehyspäättöksen mukaan muun muassa kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin ja lapsilisiin tehdään 0,85 prosentin tasasuuruinen vähennys. Tämä yhteensä lapsilisien osalta tuo 11,7 miljoonan säästön menoihin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tämän hallituksen esityksen yhteydessä käsitellyt myös lakialoitteen 93/2016.

Valiokunta kuuli asiantuntijoita tässä, ja valiokunta toteaa, että tällä yksittäisellä esityksellä ei ole varsin suuria vaikutuksia mutta nämä eri leikkauksista tulevat toimenpiteet yhteensä kumuloituvat sitten perheisiin, ja tämä voi sitten yhdessä vaikuttaa niin, että lapsiperheiden asema heikentyy. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että hallituksen eri hallinnonaloilla toteuttamien lasten ja lapsiperheiden asemaan vaikuttavien uudistusten lapsi- ja perhevaikutuksia arvioidaan eduskunnan aiemmin hyväksymien lausumien mukaisesti erillisillä selvityksillä, jotta näistä yhteisvaikutuksista voitaisiin sitten olla täysin tietoisia, kun näitä lakeja säädetään.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 151/2016 sisältyvän lakiehdotuksen ja että lakialoite 93/2016 hylätään. Tästä asiasta äänestettiin. Tätä lakiesitystä esitettiin hylättäväksi, mutta enemmistöpäätöksellä tämä lakiesitys tuli hyväksytyksi, ja mietintöön sisältyy näin ollen kolme vastalausetta.

17.05 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo vastoin pääministeripuolueen aiempia lupauksia leikata lapsilisiä 0,91 prosentilla saavuttaakseen säästöjä julkiseen talouteen. Leikkauksella on lyhyellä aikavälillä keskimäärin vähäinen vaikutus käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

tettävissä oleviin tuloihin, mutta pidemmällä aikavälillä hintojen noustessa ehdotettu lapsilisän tason alentaminen yhdessä vuoden 2016 alusta voimaan tulleen lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisen kanssa kuitenkin pienentää lapsilisien ostovoimaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan keskeiset lapsiperheille suunnatut tulonsiirrot, kuten lapsilisä, vanhempainpäiväraha ja kotihoidon tuki, ovat jääneet ostovoimaltaan jälkeen yleisestä hintojen ja ansiotulojen noususta. Noin puolessa köyhyysrajan alittavista lapsiperheistä kukaan ei käy ansiotyössä. Kun perheen kokonaistuloista suurin osa koostuu erilaisista tulonsiirroista, on köyhyysriski suuri. Lapsiperheiden köyhyyttä ei pitäisi lisätä.

THL:n Lapsiperheiden hyvinvointi 2014 -tutkimuksen mukaan taloudellinen eriarvoisuus ilmenee lasten arjessa varsinkin kuluttamisen ja toimintamahdollisuuksien eroina. Perheen pienituloisuus saattaa johtaa lasten syrjimiseen, ryhmästä sulkemiseen ja kiusaamiseen. THL:n kohorttitutkimus vuonna 87 syntyneistä, 21-vuotiaaksi asti rekisteriaineistojen avulla seuratuista lapsista kertoo, että jos vanhemmat olivat saaneet pitkään toimeentulotukea, lapsilla lisääntyivät vähäinen koulutus, mielenterveysongelmat, huostaanotot ja pienimuotoinen rikollisuus. Samoin lisääntyi toimeentulo-ongelmien kokeminen aikuisiässä. Lapsuuden olosuhteilla on siten huomattava vaikutus myöhempään hyvinvointiin.

Lapsilisän alentamisen ennakoitaan lisäävän toimeentulotukimenoja tulevaisuudessa. Toimeentulotukiriippuvuuden kasvu nostaisi samalla pienituloisten lapsiperheiden työllistymiskynnystä, koska tuki leikkaantuu pois tulojen kasvaessa.

Arvoisa puhemies! Perusturvan indeksijäädytys ja leikkaukset heikentävät syyperusteisen sosiaaliturvan ensisijaisuutta viimesijaiseen sosiaalihuollon toimeentulotukeen nähden. Lapsilisän alentamisella on samansuuntainen vaikutus. Perusturvan ja asumistuen indeksijäädytykset ja -leikkaukset sekä lapsilisän alentaminen kasvattavat toimeentulotukimenoja. Pidemmällä aikavälillä kehitys johtaa syyperusteisen perusturvan ja asumistuen merkityksen vähenemiseen ja vastaavasti tarveharkintaisen ja kotitalouskohtaisen toimeentulotuen roolin kasvamiseen toimeentuloturvassa ja asumisen tuissa. Tälläkin päätöksellä olemme siis viemässä suomalaista sosiaaliturvamallia yhä enemmän tarveharkintaiseen suuntaan. Suuri periaatteellinen linjanmuutos on siis kyseessä.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden toimeentuloa on tarkasteltava kokonaisuutena. Valtiokunnan asiantuntijakuulemisessa on muistutettu, ettei kyseessä ole yksittäinen säästötoimenpide vaan lapsilisän kehityksen kumulatiivisia vaikutuksia on syytä arvioida pidemmällä aikavälillä. Lapsilisän reaaliarvo on laskenut vuodesta 94 saakka, ja sen suhteellinen taso yleiseen tulo- ja palkkatasoon nähden on laskenut huomattavasti enemmän. Vuonna 2011 tehty sitominen indeksiin ei juuri muuttanut tilannetta, kun indeksikorotukset jäädytettiin vuosiksi 2013—2015. Viime hallituskaudella lapsilisää alennettiin 8 prosenttia mutta leikkausta kompensoitiin pieni- ja keskituloisille perheille vuosille 15—17 tehdyllä väliaikaisella verovähennyksellä, joka ikävä kyllä poistuu vuonna 2017. Tällä hallituskaudella lapsilisän indeksisidonnaisuudesta on kokonaan luovuttu, mikä on valitettavaa.

Tulee muistaa, että lapsilisän alkuperäinen tarkoitus oli toimia tulontasauksena lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä. Lapsilisä on universaali, kaikille lapsiperheille maksettava etuus, johon perheen tulot eivät vaikuta. Kun lapsilisä ei enää seuraa sen enempää hinta- kuin tulokehitystään, olisi tarpeen arvioida, miten lapsilisää tulee kehittää ja halutaanko alkuperäisestä tarkoituksesta luopua. Katsomme, kuten asiantuntijakuulemisessakin on käynyt ilmi, että tällaisesta periaatteellisesta muutoksesta olisi käytävä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

avoin yhteiskunnallinen keskustelu ja tehtävä poliittinen päätös. Lapsilisän vähittäinen nauttaminen ilman vaikutusarviointeja ei ole hyväksyttävä toimintatapa.

Me sosialidemokraatit emme voi hyväksyä lapsiperheisiin kohdistuvia eriarvoistavia päätöksiä. Etuusleikkausten lisäksi näitä ovat esimerkiksi koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintamaksujen enimmäismaksujen kaksinkertaistaminen, varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen suurentaminen varhaiskasvatuksessa sekä leikkaukset lasten ja nuorten koulutukseen ja erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Katsomme, ettei lapsiperheisiin kohdistuvia etuus- ja palveluleikkauksia tule tehdä ennen kattavaa arviointia. Edellytämme, että hallitus arvioi lapsiperhepolitiikkansa kokonaisuutena, jossa huomioidaan paitsi etuudet ja palvelut myös toimet työn ja perheen yhteensovittamiseksi. Tulemme tekemään lakiehdotukseen hylkyehdotuksen.

17.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Nämä säästöpäätökset ovat luonnollisesti ikäviä, ja näitä ei ole helppo eikä mukava olla puolustamassa. Talous on ollut sellaisessa tilanteessa, että säästöjä on jouduttu tekemään lukuisiin eri paikkoihin. Tässä on kyse lapsilisiin tehtävästä pienestä leikkauksesta, joka tarkoittaa lapsilisään sitä, että ensi vuoden alussa lapsilisä pienenee 0 euroa ja 87 senttiä eli 0,87 euroa ja viidennen lapsen kohdalla sitten tuon vajaan pari euroa.

Mutta pidän itse myönteisenä sitä, että hallitus on vaikeassakin tilanteessa kuitenkin tehnyt sen päätöksen, että tämä yksinhuoltajakorotus, joka on hivenen alle 50 euroa, on jätetty tämän säästön ulkopuolelle. Olen itse ehdottomasti sitä mieltä, että nämä perheet varmasti eniten myös tätä lapsilisää tarvitsevat. Itse uskon, että me selviämme tämän vajaan 90 sentin leikkauksen kanssa nämä vaikeat vuodet eteenpäin.

Haluan aivan loppuun vielä antaa kiitosta hallitukselle: tässä samassa leikkauskohdassa oli esitetty myös rintamalisän leikkaamista vastaavalla 0,85 prosentilla, ja pidän myönteisenä sitä, että eduskunnassa hallituspuolueet ovat päättäneet, että rintamalisään ei tätä leikkausta tehdä. Mutta valitettavasti lapsilisissä tämä pieni leikkaus nyt joudutaan tekemään.

17.12 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lapsilisälain suuruutta koskevaa pykälää. Kyseessä on siis säästölaki. Lapsilisien tasoa ollaan nyt leikkaamassa euromääräisesti.

Suomen lainsäädäntöön lapsilisä tuli vuonna 1948 pohjoismaisen mallin mukaan. Lapsilisän alkuperäinen tarkoitus oli toimia tulontasauksena lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä. Lapsilisä on universaali, kaikille lapsiperheille maksettava etuus, johon perheen tulot eivät vaikuta.

Lapsilisät ovat jatkuva poliittinen kiistanaihe. Ne eivät ole säästyneet leikkauksilta huonoina taloudellisina aikoina. 90-luvun laman aikaan lapsilisät joutuivat leikkuriin, samoin Stubbin hallitus teki leikkauksen lapsilisiin. Silloin keskusta teki välikysymyksen hallituksen lapsilisäleikkauksesta, ja nyt hallitus on leikkaamassa lapsilisiä vielä lisää keskustavetoisessa hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2011 lapsilisät sidottiin indeksiin, mutta pitkäaikainen ilo se ei ollut, kun indeksikorotukset jäädettiin vuosiksi 2013 ja 2015. Tällä hallituskaudella lapsilisän indeksisidonnaisuudesta on luovuttu kokonaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että hintojen noustessa lapsilisät pysyvät ennallaan, niillä saa siis koko ajan vähemmän ja vähemmän tavaroita ja palveluita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Tämä lapsilisäleikkaus vie lapsilisistä 0,91 prosenttia. Rahassa mitattuna se tekee yhden lapsen perheessä vajaan euron kuukaudessa. Perheen koon kasvaessa euomääräinen vaikutus kasvaa niin, että viisilapsisen perheen saamat lapsilisät tippuvat yhteensä reilut 6 euroa kuukaudessa. Ei niin dramaattisen suuria summia siis, mutta ongelma piilee pitkässä juoksussa. Jo muutaman vuoden aikajänteellä kokonaisvaikutukset rupeavat kasautumaan aivan toiseen tahtiin. Lapsilisän nakertaminen vähittäin ilman vaikutusarviointoja ei ole hyväksyttävää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei voi millään tavoin hyväksyä tätä Sipilän hallituksen esitystä leikata lapsilisistä ja leikata lapsiperheiltä, ja tulemmekin äänestämään SDP:n tekemän hylkäsesityksen puolesta.

17.15 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lapsilisien kokonaisuus on tärkeä osa suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää. Me käytämme julkisia varoja muistaakseni noin 1,4 miljardia siihen, että me tasaamme tuloeroja perheellisten ja perheettömien kotitalouksien välillä.

Jos katsotaan vaikkapa viimeisen viiden vuoden kaaressa, mitä suomalaiselle lapsilisäjärjestelmälle on tapahtunut, niin en usko, että se on tälle poliittiselle järjestelmälle kokonaisuudessaankaan, sen yhdellekään puolueelle, erityiseksi kunniaksi. Sen takia hämmästelten sosialidemokraattien ja vasemmistonkin puheita. Kaikki puolueet ovat olleet mukana kehityksessä, jossa ollaan muun muassa lapsilisän indekseissä tehty erittäin poukkoilevaa politiikkaa: Mari Kiviniemen hallituksen aikana päädyttiin siihen, että lapsilisät sidotaan indeksiin, sitten seuraava hallitus päätyi niiden jäädyttämiseen, tämä hallitus päätyi siihen, että poistetaan tämä sidonnaisuus, ja nyt käymme täällä läpi selkeää pientä pudotusta lapsilisiin. Sitten on mainittava, että viime hallitus kokoomuksen johdolla teki selkeästi lapsilisiin myös tasoleikkauksen. Ollaan varmaan väistämättä siinä pisteessä, että ottaen huomioon tämän tulonsiirron merkittävyyden valtion budjetissa ihan tällä tiellä ei ole mielekästä loputtomiin jatkaa, vaan katsotaan lapsilisäjärjestelmää kokonaisuutena. Minä pidän sitä lähtökohtaisesti summana, joka on kestävässä, joka nyt tehdään niin kuin leikkauksena tähän mutta en tietenkään vähättele sen vaikutusta vaikkapa monilapsisessa pienituloisessa perheessä. Sellaista en sallisi tapahtuvan.

Mutta samanaikaisesti pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että tämän hallituksen lapsi- ja perhepolitiikan painopiste, valinta myös rahallisena lisäsatokseksi kohdistuu lapsiperheiden palvelujärjestelmään, ja jos mietitään sitä kuilua ja polarisaatiota, mikä suomalaisten lapsiperheiden välillä on tapahtunut, niin siihen liittyy erittäin keskeisellä tavalla myös palvelujärjestelmä. Sen takia tämä hallitus päätyi, niin kuin kyselytunnilla kuultiin, lastensuojelua ja koko lapsiperheiden palvelukokonaisuuden painopistettä siirtämään ennalta ehkäisevään suuntaan, siis siihen, että me emme käyttäisi kuntien varoja ja meidän yhteisiä julkisia varojamme loputtomasti huostaanottoihin ja sitä kautta myös erittäin epäinhimillisiin lapsuudentarinoihin vaan auttaisimme perheitä ajoissa. Minusta on aika oleellista, että tätä kokonaisuutta käsitellään pakettina. Kysymys ei ole vain lapsilisäjärjestelmästä ja sen tuomasta toimeentulon lisästä, joka on erityisen merkityksellinen pienituloisille, vaan myös palvelujärjestelmästä ja siellä tapahtuvista välttämättömistä muutoksista. Jos minä todella jossain toivon hallituksen onnistuvan, niin tässä painopisteen muutoksessa, myös siksi, että se ei ole taloudellisesti vähäpätöinen kysymys eikä myöskään inhimillisesti, kun tiedetään lapsuuden vaikutus ihmisen elämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Mutta mitä tulee tähän lapsilisäjärjestelmään, niin minusta on oleellista, aina kun tähän liittyvistä lakimuutoksista keskustellaan, palauttaa sen historia mieleen. Sotien jälkeen hyvinvointivaltion rakennusprojektissa tämä päädyttiin muodostamaan etuudeksi, joka on universaali ja yhteinen kaikille riippumatta tulotasosta. Tästä on haluttu pitää kiinni taloudellisestikin vaikeina aikoina, ja vasta viime hallitus oli ensimmäinen, joka teki sen tasoon selkeän leikkauksen. Muutoin olemme keskustelleet näistä indekseistä, joihin liittyen osoitinkin kritiikin tästä lyhytjänteisyydestä, mihin kaikki hallitukset ovat sortuneet.

Minusta lapsiperheiden politiikasta pitää keskustella osana palvelujärjestelmää, ja sitten osa tulee tulonsiirtojen kautta, mutta pitää nähdä se kokonaisuus ja myös se suomalaisten perheiden tarve, joka ei ole pelkästään euromääräinen vaan myös palvelujärjestelmän pirstaleisuuden korjaaminen.

17.19 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Lapsilisän alkuperäinen tarkoitus oli toimia tulontasauksena lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä. Lapsilisä on universaali, kaikille lapsiperheille maksettava etuus, johon perheen tulot eivät vaikuta. Kun lapsilisä ei enää seuraa sen enempää hinta- kuin tulokehitystään, olisi tarpeen arvioida, miten lapsilisää tulee kehittää ja halutaanko alkuperäisestä tarkoituksesta luopua tai mitä sille tulevaisuudessa tehdään.

Lapsilisän kehitys ei ole ollut oikeudenmukainen lapsiperheitä kohtaan, aivan kuten edustaja Saarikko äsken totesi ja kertasi sitä historiaa. Viime kaudella hallitus leikkasi lapsilisää mutta samanaikaisesti sitä helpotettiin veronkevennyksellä nimenomaan pienituloisille lapsiperheille, jotta he eivät kärsisi tästä lapsilisän leikkauksesta. Jos lapsilisät olisivat edelleen indeksiin sidottuja, kuten vuonna 2012 voimassa ollut laki edellytti, vuonna 2019 lapsilisä ensimmäisestä lapsesta olisi noin 112 euroa 60 senttiä. Nyt päätettävänä olevan lakiesityksen mukaan se olisi kuitenkin 94 euroa 88 senttiä. Tämä merkitsee tällä ajanjaksolla lähes 16 prosentin alennusta lapsilisien reaalitasoon, sillä indeksitarkistusten perusteena on vain etuuksien ostovoiman säilyttäminen.

Arvoisa herra puhemies! Taidan tulla sinne eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja, voitte tulla tänne, jos on vähänkin enemmän sanottavaa, ilman muuta. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana. — Hallitus on nyt kohdistanut lapsiperheille useita eri leikkauksia ja asiakasmaksukorotuksia. Hallituksen esityksessä ehdotetut heikennykset vaikuttavat eniten heikossa asemassa oleviin perheisiin. Sosiaaliturvan merkitys tulonmuodostuksessa on pienituloisissa perheissä selvästi keskimääräistä suurempi. Etuuksien leikkausten vaikutukset ovat siten suurimmat pienituloisissa perheissä, jotka saavat useaa etuutta yhtä aikaa. Esimerkiksi pienituloisissa perheissä, jotka saavat sekä vanhempainpäivärahaa tai työttömyysetuutta että vammaistukea tai kotihoidon tukea ja vammaistukea, ne heikentävät edelleen jo nyt tiukkaa toimeentuloa. Nyt näiden samojen lapsiperheiden toimeentuloa heikennetään lapsilisän leikkauksella.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan 11/2015, joka koski lapsilisän indeksisidonnaisuuden lakkauttamista, että hallituksen tulee huolehtia siitä, että jo toteutettujen ja muiden tulevien leikkausten, jotka vaikuttavat perheiden mahdollisuuksiin turvata lapsen hyvinvointi, yhteisvaikutus ei muodostu kohtuuttomaksi. Valiokunta myös totesi, että sosiaali- ja terveysministeriön on seurattava uudistuksen vaikutuksia erityisesti heikoimmas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

sa asemassa olevien perheiden kohdalla. Valitettavaa on, ettei hallitus ole tehnyt nyt lapsivaikutusten arviointia, kuinka lapsilisän ja muut sosiaaliturvan leikkaukset vaikuttavat perheen toimeentuloon ja lasten hyvinvointiin. Tästä syystä tulemme esittämään tämän lain hylkyä.

17.23 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Lapsilisien kohdalla leikkauksen kokonaismäärä on 11,7 miljoonaa euroa, vaikka lapsilisät eivät kategorisesti enää edes kuulu indeksisidonnaisiin etuuksiin. On huomattavaa, että hallitus on leikkaamassa lapsilisä kolmella eri tavalla.

Lapsilisien indeksikorotukset lakkautettiin väliaikaisen jäädyttämisen sijasta kokonaan tämän vuoden alussa. Arvion mukaan jo indeksisidonnaisuuden lakkauttaminen leikkaa lapsilisä 4,1 prosenttia vuoteen 2019 mennessä. Leikkaustoimet ovat vahvasti ristiriidassa sen lupauksen kanssa, että lapsilisä ei enää leikata. Lapsilisät sidottiin indeksiin vuonna 2011 ja indeksikorotukset tehtiin vuosina 11 ja 12. Tätä ennen ja tämän jälkeen indeksikorotuksia ei ole tehty, minkä johdosta lapsilisän reaaliarvo on laskenut 30 prosenttia vuodesta 1994.

Vuoden 2015 alusta lapsilisän määriä leikattiin 8,1 prosentilla, mitä kompensoitiin verotuksen lapsivähennyksellä. Vuoden päästä hallitus lakkauttaa myös lapsivähennyksen.

Ja nyt jälleen kerran hallitus on leikkaamassa lapsilisistä. Lapsilisäleikkaus kohdistuu juuri heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Erityisesti vähävaraisten lapsiperheiden arkeen lapsilisäleikkaukset ovat kohtuuttomia. En voi hyväksyä näitä leikkauksia ja olen esittänyt niiden peruuttamista.

Kaiken kaikkiaan kristillisdemokraateille lapsien ja lapsiperheiden hyvinvointi on aina ollut ja tulee aina olemaan ensisijaisen tärkeää, minkä vuoksi ehdotamme, että lakiehdotus hylätään.

17.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Lapsilisien leikkauksilla on lyhyellä aikavälillä suhteellisen pieni vaikutus lapsiperheiden käytössä oleviin tuloihin, mutta pitkällä tähtäyksellä vaikutus kasvaa muun muassa lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisesta johtuen. Lapsi- ja lapsiperheköyhyys kasvavat edelleen, ja pahoin pelkään, että olemme toistamassa 1990-luvun laman hoidossa tekemämme virheet. Silloin säästettiin samalla tavalla lapsista, lapsiperheistä ja heidän palveluistaan, ja niiden säästöjen seuraukset näkyvät THL:n tutkimusten mukaan edelleen tässä päivässä. THL on tutkinut, että silloin köyhyydessä eläneillä lapsilla on tänäkin päivänä enemmän mielenterveysongelmia, pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä, eli seuraukset kestävät vuosikymmenien päähän.

Arvoisa puhemies! Vietämme tällä viikolla lasten oikeuksien viikkoa, ja viikon teemanä ovat yhdenvertaisuus ja osallisuus. Tämä päätös monien samansuuntaisten päätösten kanssa lisää lapsiperheiden ja lasten eriarvoisuutta ja vähentää lasten tasa-arvoisen osallisuuden mahdollisuuksia. Tutkimusten mukaan nimittäin köyhien perheiden lapset eivät voi harrastaa haluamiaan harrastuksia, he eivät osallistu kaverisynttäreille ja heitä jopa kiusataan enemmän.

Arvoisa puhemies! Miksi hallitus ei ole tehnyt päätöstensä yhteisvaikutusten arviointia, vaikka se on useaan kertaan luvannut niitä tehdä? Yksi laki kerrallaan tänne tuotuna ei kyllä kerro koko totuutta. Nyt olisi korkea aika saada kokonaiskuva tilanteesta myös hallituksen arvioimana. Tällä hetkellä näitä tietoja tuottavat monet asiantuntijat, mutta hallitus ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

ole kuunnellut näitä asiantuntijoita. Lapsiin panostaminen tulisi aina nähdä investointina, ei koskaan kulueränä.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, aivan kuten edustaja Kiljunen äsken totesi, niin kyllä viime kaudella tehtiin myös lapsilisän heikennyksiä, mutta silloin toteutettiin myöskin lapsivaikutusten kokonaisarviointi, ja kun tämä arvioinnin tulos tuli esille, niin päätettiin kompensoida pienituloisten perheiden menetettyä tuloa veronkevennyksinä. Tämä merkitys on nimenomaan näillä kokonaisvaikutusten arvioinneilla.

17.28 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Niiden puolueiden edustajat, jotka nyt vastustavat tätä tehtyä esitystä, olivat kaikki viime vaalikaudella tekemässä ensimmäistä lapsilisien leikkausta, mikä kertoo siitä, että tämä on meille kaikille erittäin vaikea ja hankala asia. Kukaan meistä ei oikeasti haluaisi alkaa leikkauksia tekemään, mutta kun nyt tässä tilanteessa valtiontaloudessa ollaan, niin voi melkein jatkaa niitä samoja perusteluja, mitä viime vaalikaudellakin puhuttiin.

Lapsilisät ovat keskustalle erittäin tärkeä asia, ja niihin ei haluta missään nimessä alkaa koskemaan enempää kuin katsotaan, että on ihan pakko tässä tilanteessa. Olennaista meille on kuitenkin se, että lapsilisät kuuluvat kaikille perheille. Kun tällaisia leikkauksia joudutaan tekemään, niin tilanne on kuitenkin se, että meille on tärkeää, että lapsiperheitten tilannetta seurataan ja katsotaan, mitä asioita voidaan tehdä sen eteen, että lapsiperheitten tilanne tulisi paranemaan.

Edustaja Saarikko esitteli hyvin tuossa äskeisessä puheenvuorossansa keskustan suunnitelmia, mitä kaikkea meillä on edessä tämän kanssa. Olennaista tässä on kuitenkin se, että lapsiperheitä pyritään auttamaan tällä hallituskaudella hyvin voimakkaasti ja merkittävästi toimenpiteillä. Itse henkilökohtaisesti katson, että erityisesti lasten huostaanottoasiat on sellainen asia, mihin pitää puuttua todella paljon, ettei näitä tilanteita tule ja että lapset pystyvät olemaan kotonansa mahdollisimman paljon. Haetaan toimenpiteitä ja mahdollisuuksia, miten tuetaan lasten kotona olemista.

17.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! On totta, niin kuin tässä ovat monet todenneet, että tämä yksittäinen leikkaus lapsilisiin ei tässä kohtaa ole kovin suuri, mutta totta on myös se, että kun lapsilisää ei ole enää sidottu indeksiin, niin kehitys pitkällä aikavälillä on koko ajan laskeva. Kun me tiedämme, että lapsilisillä on suuri merkitys erityisesti pienituloisille perheille ja he saavat usein myös muita etuuksia, ja kun näihin kaikkiin on tehty indeksin jäädyttämisiä tai indeksileikkauksia tai indeksistä poistoja, niin nämä kohdistuvat monet juuri niihin samoihin perheisiin, ja kokonaisvaikutus on merkittävä perheiden arkeen ja tuloihin. Sen takia itse asiassa minua huolestuttavat kaikkein eniten hallituksen esitykset indeksisidonnaisuuden poistoista, indeksien jäädyttämisestä, koska ne aiheuttavat sitä pitkäaikaista köyhyyttä. Ja me tiedämme, että harvoin on niitä taloudellisesti hyviä aikoja, jolloin pystytään tekemään niin suuria tasokorotuksia, että pystyttäisiin ottamaan kiinni sitä kuoppaa, minkä indeksistä poistaminen aiheuttaa.

No, kuten tässä on tullut esille, lapsilisiin on koskettu ennenkin. Se on tietysti niin suuri summa kokonaisuudessaan valtiontaloudesta, että siihen on jouduttu menemään, mutta on hyvä muistaa, että viime kaudella, kun leikkausta tehtiin, tätä kompensoitiin verovähennyksellä pieni- ja keskituloisille. Mielestäni meidän täytyy tehdä niitä kokonaisvaikutusten arvioita juuri sen takia, että me pystymme huomioimaan erilaiset verovähennykset, jotka voidaan sitten suunnata näille pienituloisille perheille, jotka näistä kärsivät eniten.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

17.31 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! On toki ikävää, että lapsilisiin joudutaan koskemaan, niin kuin nyt on hallitus ohjelmassaan päättänyt melko lailla kaikki etuudet käydä tarkastelun läpi valtion ja julkisen talouden kuntoon saattamiseksi ja sitä kautta työllisyyden ja elinkeinoelämän nostamiseksi, mikä on välttämätöntä, jotta pitemmällä aikavälillä selviämme. Eli tämä esitys on sinänsä ikävä.

Mutta täällä on muisteltu vähän menneitä, ja muistan sieltä 90-luvun puolivälistä, kun silloinen kansanedustaja Liisa Jaakonsaari esitti niin sanotun Liisan listan, jossa oli kymmenen kohdetta, ja niissä oli muun muassa lapsilisien verollepano. No, kun täällä tekin muistelite, edustaja Kiljunen ja erityisesti edustaja Pekonen, näitä vanhoja, niin silloin oli vastuullisena ministerinä vasemmistoliitosta ministeri Huttu-Juntunen, ja muistan hyvin, kun hän melkeinpä itkien esitteli niitä valtavia leikkauksia, jotka tehtiin laman jälkeen siinä vaiheessa, kun ei enää ollut Suomen talous siinä mallissa, että olisi ollut pakko tehdä tällaisia päätöksiä, ja silloin hän niitä joutui eduskunnalle esittelemään. Se oli surullista aikaa.

Viime vaalikaudella 27.3.2014 edellinen hallitus siis päätti kehysriihessään leikata lapsilisiä aika tuntuvasti, 7—8 prosenttia. Nytkin hallitus korjaa pienituloisten asemaa verotusta keventämällä tältä osin, niin kuin täällä on paljon puhetta ollut. Ja edelleen totean, että myös hyvätuloiset saavat lapsilisiä, ja siinä mielessä tämä ongelma, leikkaus siis, ei kohdistu vain pienituloisiin.

17.34 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on esille tullut, aika iso leikkaus tehtiin lapsilisiin sosialidemokraattisen valtiovarainministerin johdolla viime kaudella, ja myös KD-puolue eli kristillisdemokraatit olivat silloin hallituksessa, ja nyt sitten tässä keskustelussa kovin vahvoin sanankääntein ollaan sitä mieltä, että lapsilisiin ei tämä hallitus saisi koskea edes 87 sentillä. SDP:n johdolla KD:n ollessa hallituksessa ja vihreiden ollessa hallituksessa tehtiin huomattavasti suurempi leikkaus, ja vihreät vielä totesivat, että viime kaudella jouduttiin tekemään. Niin joudumme nyttenkin. Ei meidän tilanne ole sen parempi tällä hetkellä. Se perintö, mikä tälle hallitukselle viime kaudelta jäi — hallitukselta, jossa itsekin olimme — ei antanut vielä varaa siihen, että olimme voineet tehdä tasokorotuksia, emme lapsilisiin emmekä moneen muuhunkaan.

Myös opintotukea on jouduttu uudistamaan ja muuttamaan, ja täytyy muistaa myös se, että kun tässä vähän vanhoja on muisteltu, niin itse asiassa taisi olla niin, että vasemmistoliittolainen kulttuuriministeri, joka vastasi opintotuesta, teki, tietääkseni, historian ensimmäisen leikkauksen myös opintotukeen aikanaan. Eli näin näinä tiukkoina aikoina itse kukin puolue joutuu vastuuta kantamaan, ja siinä mielessä toivoisi sellaista rehellisyyttä, että toimittaisiin samalla tavalla, ollaan sitten hallituksessa tai oppositiossa. Ehkä hivenen voi myös tätä kritiikkiä osoittaa keskustaakin kohtaan, joka viime kaudella välikysymyksen teki vastaavantyypisessä tilanteessa.

Eli katsotaan hieman pidemmällä aikajänteellä tätä kokonaisuutta. Itse uskon, että työttömyys on kuitenkin monelle pienelle lapsiperheelle se isoin tuska tällä hetkellä. Ja jos me saamme työllisyyden tässä paranemaan, niin meillä on paljon paremmat mahdollisuudet vastata myös (Puhemies koputtaa) näihin haasteisiin.

17.36 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, että olemme kohdelleet useamman vuoden ajan lapsilisän suhteen lapsiperheitä epäoikeudenmukaisesti, kuten äsken tuossa totesin. Ja viime kaudella teimme lapsilisäleikkauksen. Mutta, kuten täällä on todettu jo useampaan kertaan, teimme sitten välittömästi sen jälkeen kylläkin lapsivaiku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

tusten arvioinnin, jonka seurauksena, sosialidemokraattien johdolla, valtiovarainministerin johdolla, tämä leikkaus kompensoitiin pienituloisille lapsiperheille, ja sitä kautta ne vaikutukset eivät olleet samanlaisia lapsiperheille, kuten nyt nämä leikkaukset, joita tämä hallitus toteuttaa, ne eivät kohdistuneet samalla mittasuhteella.

Ja toinen asia. Täytyy kyllä nyt sanoa edustaja Heinosen se, että kun varmasti edustaja Heinonen oli myös keskusteluissa mukana, kun tätä lapsilisäsuunnitelmaa tehtiin eri poliittisissa puolueissa, niin kokoomuksella oli huomattavasti suurempi lapsilisän leikkaustarve kuin se, mihin sitten loppujen lopuksi päädyttiin, reiluun 100 miljoonaan euroon. Ja se leikkaustaso määriteltiin sitten sosialidemokraattien esityksen mukaisesti. Mutta lapsilisän leikkaus on aina kipeä leikkaus, kuten täällä on todettu.

Sitten täytyy todeta myös se, kun tässä halutaan nyt muistella viime kautta, että viime kaudella, sosialidemokraattien johdolla, tehtiin lastensuojeluun kehittämisohjelma, jossa oli tänään jo mainittu 54 toimenpide-esitystä, sekä myös erittäin merkittävä sosiaalihuoltolain uudistus, joka vahvisti nimenomaan lapsiperheitten ennalta ehkäiseviä palveluita sekä myös sitten kotiin vietäviä palveluita. (Puhemies koputtaa) Ja kuten täällä on todettu, muun muassa edustaja Saarikon puheenvuorossa, niin näillä uudistuksilla oli erittäin suuri merkitys. Ja nyt täytyy antaa tunnustus kyllä tälle hallitukselle siitä, että niitä uudistuksia, joita viime kaudella sosialidemokraattien johdolla käynnistettiin, nyt olemassa oleva hallitus vie eteenpäin (Puhemies koputtaa) Lape-hankkeen kautta, ja siltä osin täytyy olla tyytyväinen.

17.38 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä oikeasti kovasti ihmettelen sitä perustelua, että jos viime kaudella leikattiin, niin sen perusteella tulee oikeutus leikata nyt lisää. Minä en oikein ymmärrä tätä logiikkaa tässä asiassa, koska eikö silloin pitäisi havahtua, jos on leikattu, että ei nyt enää leikata niiltä, jotka eniten näitä lapsilisiä tarvitsevat? Jos muistellaan vielä sitä viime kautta ja tässä salissa viime kaudella käytyjä keskusteluja, niin muistan erityisesti silloisen kansanedustaja Sipilän kommentin, juuri silloin keskustan esittämän välikysymyskeskustelun yhteydessä, jossa hän totesi hyvin painokkaasti, että lapsilisistä ei saa koskaan leikata, missään tilanteessa, koska emme saa toistaa viime laman virheitä. Tämä ei varmaan ihan suorasanaa lainaus ollut, mutta joka tapauksessa hänen viestinsä oli täällä tällainen. Nyt me olemme sitten toistamassa näitä samoja virheitä. Minun kysymykseni on: eikö meidän pitäisi oppia menneisyydestä? Minä toivonkin, että hallitus tekisi nyt tässä vaiheessa lapsiperheisiin kohdistuvien esitysten kokonaisvaikutusten arvioinnin ja uskaltaisi tehdä korjausliikkeen, jos siinä selkeästi nähdään, että lapsiperheköyhyys kasvaa. Näin tehtiin viime hallituskaudella.

17.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Niin ikävä kuin tämä leikkaus onkin, niin haluan silti korjata oppositiosta usein esitetyn väitteen, että erityisesti kaikkein heikoimmasa asemassa olevilta leikattaisiin. Tämähän ei pidä paikkaansa muun muassa siitä syystä, että yksinhuoltajakorotus jää leikkauksen ulkopuolelle ja toimeentulotukeen ei hallitus ole puuttumassa, enkä halua, että puuttuukaan. Näin ollen kaikkein heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta, niin kuin ehdottomasti pitääkin.

On todella surullista, että edellinen hallitus ei kyennyt tekemään tarvittavia muutoksia valtiontalouteen ja taloutemme tulevaisuuteen vaan antoi velkakehityksen ja työttömyyden räjähtää käsiin. Nyt olemme erittäin ikävässä asemassa, kun joudumme näitä sopeutustoimia tekemään. Oppositio puhuu siitä, että lapsiperheköyhyyden ei pitäisi antaa tapah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

tua, ja olen siitä asiasta täysin samaa mieltä. On tehtävä kaikki sen eteen, että köyhyys ei lisääntyisi. Ainoa todellinen ratkaisu siihen on kuitenkin työllisyyden lisääminen ja työpaikkojen luonti, sillä tulonsiirroilla emme voi loputtomiin elää. En käsitä, miksi valtion talouskehitys on päästetty viimeisen vuosikymmenen aikana tähän tilaan, että näitä hyvinvointivaltiolle kipeitä leikkauksia joudutaan tekemään. Onneksi, kuten mainittua, tämä lapsilisän noin euron kuukausittainen leikkaus lasta kohden ei kuitenkaan suuntaudu samalla tavalla kaikkein köyhimpiin eikä yksinhuoltajiin.

17.41 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tämän hallitusohjelman yksi tärkeimmistä asioista on se, että me emme saa ottaa lapsillemme velkaa. Kaikki nämä säästötoimenpiteet, mitä on eri osa-alueilla tullut esille ja mitä joudumme tekemään, lähtevät siitä, että valtion velkaantuminen on saatava pysähtymään, sillä jokainen euro, mitä me otamme velkaa, on meidän lastemme maksettava. Mitä me nyt teemme, niin meidän on saatava tämä siihen tilanteeseen, että meidän lapsillamme olisi tulevaisuudessa mahdollisuus elää täällä maassamme, ja mitä me näillä toimenpiteillä lisäksi hallitusohjelmassa teemme, niin olennaista on se, että pienituloisten asemaa pyritään nyt parantamaan, mutta ennen kaikkea nyt teemme kaikkemme sen eteen, että saisimme työpaikkoja koko yhteiskuntaan. Tänäkin me saimme hyviä uutisia siitä, millä tavalla on saatu isoja työllistymiskokonaisuuksia eri puolilla Suomea liikkeelle. Meidän on saatava näitä kaikkia toimenpiteitä lisää ja satsattava siihen, että lapsiperheille saataisiin töitä ja sitä kautta apua ja meillä olisi sitten myöskin verotuloja, millä voisimme taata muutkin lapsiperheiden palvelut.

17.42 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edustaja Heinonen totesi ja kaikki tietävät, kristillisdemokraatit ovat olleet hallituksessa viime kaudella, kun lapsilisiä on leikattu, mutta niin kuin täällä tuli jo aiemmin esiin, sitä on myös kompensoitu verotuksen lapsilisävähennyksellä silloin.

Mutta se, mikä minusta on tärkeä nähdä, on se, että lapsilisien reaaliarvo on laskenut noin 20 vuodessa sen 30 prosenttia, ja kun reaaliarvo on jo laskenut niin paljon ja kun sitten kuitenkin on jo edeltävillä kausilla leikattu, niin minun mielestäni siinä olisi se viisaus nähdä sekä taaksepäin että eteenpäin, että kun on jo leikattu senkin verran paljon ja kun reaaliarvo on laskenut niinkin paljon, niin sitten ei enää yhtään enempiä leikkauksia.

Lapsiperheköyhyys on Suomen niin sanotun hyvinvointivaltion arkipäivää. Meillä on paljon köyhiä lapsiperheitä, ja erityisesti sanoisin opiskelijat, nuoret opiskelijat, joille perheenisäystä on tullut — ja niin kuin me tiedämme, niin lapset Suomessakin olisi hyvä hankkia aikaisemmassa vaiheessa, ja opiskelijanuoret, -perheet, joihin tulee perheenisäystä, ovat kyllä erittäin, erittäin tiukilla, ehkä kaikista köyhimpiä tämän päivän Suomessa. Kristillisdemokraatit ovat esittäneet vaihtoehtobudjetissaan tosin huoltajalisän, niin että kaikki ne opiskelijat, joilla on alaikäisiä huollettavia, voisivat saada 200 euron huoltajalisän kuukausittain. Toivon, että hallitus ottaa tämänkin tyypisiä kompensatioehdotuksia huomioon.

17.44 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Maijala tuossa kauniisti puhui siitä, että meidän ei pidä ottaa velkaa lapsillemme ja sen takia pitää tehdä näitä kovia leikkauksia. Mutta kyllä minä haluan taas muistuttaa siitä, että näistä leikkauksista, joita hallitus nyt tekee, syntyy hyvinvointivelkaa meidän lapsillemme, ja se velka on paljon vaikeampi maksaa takaisin kuin se rahallinen velka, joka mahdollisesti näistä nyt sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

jää. Pidän tätä erittäin epäinhimillisenä suuntauksena, että me leikkaamme lapsilta, lapsiperheiltä, kaikista heikoimmilta ja niiltä, jotka eivät voi itseään puolustaa.

Arvoisa puhemies! Haluan myös korjata, ettei jäisi virheellistä tietoa eduskunnan keskusteluasiakirjoihin, että entinen, viime kaudella toiminut, ministeri Arhinmäki ei tehnyt minkäänäköistä leikkausta opintotukeen, päinvastoin: ministeri Arhinmäen aikaan opintotuki sidottiin indeksiin. Se oli ministeri Arhinmäen yksi hieno saavutus.

17.45 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ettei jää väärä kuva siitä, että edustaja Heinonen olisi sanonut väärin — ymmärsin, että edustaja Pekonen viittasi edustaja Heinoseen, joka nyt on äänessä: En puhunut ministeri Arhinmäestä, en sanonut ministeri Arhinmäki, vaan sanoin vasemmistoliiton opintotuesta vastaava ministeri, ja hän oli ministeri Andersson, joka aikoinaan vuosikymmenten jälkeen ensimmäisenä ministerinä teki merkittävän leikkauksen opintotukeen. Ettei jää väärää kuvaa, niin en syyttänyt ministeri Arhinmäkeä leikkauksesta. Hänen aikanaanhan tehtiin nämä indeksisidonnaisuudet, niin kuin tässä tuotiin esille. Niistä voidaan olla monta mieltä — oliko silloinkaan tällä valtiolla varaa niihin? — mutta halusin tämän nyt oikaista, eli kyse oli ministeri ja kansanedustaja Anderssonista.

17.46 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Todellakin Lipposen ykköshalitus silloin 95—99 toteutti melkein sellaisenaan sen kuuluisan Liisan listan, minkä edustaja Jaakonsaari silloin valmisti, ja se oli kylmää kyytiä kaikille köyhille, ja silloin vasemmistoliitto oli toteuttamassa sitä sosialidemokraattien kanssa, sosialidemokraattien johdolla. Silloin lapsilisätkin olivat kuvioissa mukana, tosin verollepanon muodossa, ja sitten kaikkia muita, yhdeksää muuta etuutta köyhiltä heikennettiin. Muun muassa työttömien oikeus pieneen kuukausittaiseen ansiotuloon poistettiin silloin teidän johdostanne — onneksi se nyt on palautettu, se 300 euroa, se on arvokasta monelle vähävaraiselle perheelle.

Mutta tässä nyt ollaan tämän päätöksen kanssa tekemisissä, ja tämä on todellakin valittavaa, että tällainen, tosiasiassa kyllä äärettömän pieni, leikkaus on lapsilisiin tulossa. Esimerkiksi äärettömän pieni verrattuna siihen, kun viime kaudella 27.3.2014 — jolloin vasemmistoliittokin oli vielä hallituksessa — olitte valmiit leikkaamaan paljon rajummin lapsilisiä. Semmoinen viesti teiltä tuli. Korjasitte sitten kun painetta syntyi eli peruite päätöksianne, niin kuin nykyistä hallitusta on moitittu. Nykyinen hallitus tekee päätöksiä valtavan paljon ja joitakin peruu, mutta te teitte valtavan vähän, kun ette saaneet aikaiseksi mitään, mutta sitten peruite tai korjasitte tätä.

Arvoisa puhemies! Pidän kyllä erittäin tärkeänä, että nyt kun selvästi talous on lähtenyt kasvuun ja työllisyys paranee ja niin edelleen, niin lapsiperheitten ja vähävaraisten lapsiperheitten asemaan ensimmäiseksi puututaan (Puhemies koputtaa) ja tartutaan ja palauteaan se niin, että heidän elämäntilanteensa paranee.

17.48 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Vastaan oikeastaan edustaja Mäkelälle: Täällä on kyllä systemaattisesti ollut koko tämän hallituskauden aikana linjaus se, että hallitus perustelee ensisijaisia sosiaaliturvaleikkauksiaan sillä, että ihmiset voivat haakeutua sitten toimeentulotuen piiriin tai voivat kompensoida sitä toimeentuloansa toimeentulotuella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Tämä on jollakin tavalla semmoinen aivan uudentyylinen ilmiö, joka on tullut tämän hallituskauden aikana, kun vielä viime kaudella meidän tavoitteenamme oli se, että me pyrimme vahvistamaan ensisijaisia etuuksia sille tasolle, että ihmisten ei tarvitsisi turvautua toimeentulotukeen. Tavoitteena pitää olla, että ihmisten ensisijainen toimeentulo koostuu työstä ja mahdollisesti sitten erilaisesta sosiaaliturvasta, ja tämän sosiaaliturvan pitää olla sellaisella tasolla, että ihmisten ei tarvitse turvautua toimeentulotukeen. Me tiedämme, että toimeentulotuki sitoo ihmiset hyvin herkästi köyhyyteen ja riippuvaisuuteen sekä myös siten tähän pysyvään sosiaaliturvaan, ja sen takia minun mielestäni olisi ehdottoman tärkeää, että me pyrkisimme ennen kaikkea, kuten täällä on kyllä sanottukin, vahvistamaan työllisyyttä mutta myös vahvistamaan ensisijaisia etuuksia sellaiselle tasolle, että ihmisten ei tarvitsisi turvautua toimeentulotukeen.

17.50 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy vastata, kun tämä edustaja Kiljusen puheenvuoro oli niin perusteellisen hämmästyttävä. Eli kyllä minun mielestäni se on selvää, että SDP vastustaa jokaista leikkausta, menosopeutusta, joka tähän saliin tulee, mutta se on minulle uutta, jos SDP:llä on jotain sitäkin vastaan, että minä perussuomalaisena puolustan niitä ihmisiä, jotka ovat toimeentulotuen varassa. Se on minusta perin kummallista.

17.50 Merja Mäkilä-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kerran sanoa, että eihän tämä yksittäinen lapsilisäleikkaus lyhyellä aikavälillä aiheuta missään perheessä katastrofia, mutta tämä indeksisidonnaisuuden poistaminen ja näiden muiden samansuuntaisten leikkausten toteuttaminen kyllä tulevat aiheuttamaan lapsiperheiden köyhyyden kasvamista meidän yhteiskunnassamme. Ja kun puhutaan tulevaisuudesta, niin kyllä pitäisi huolehtia myös siitä, että ei aiheuteta tätä hyvinvointivelkaa, kuten edustaja Pekonen taisi äskettäin mainita, seuraaville sukupolville nimenomaan. Nämä monet lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvat säästöt kyllä tulevat, todennäköisesti, tulevaisuudessa tälle yhteiskunnalle todella kalliiksi.

17.51 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tätä hyvinvointivelkaa, tätä asiaa, minä en kyllä allekirjoita ollenkaan, sillä tämä meidän hallitus pyrkii tekemään kaikkensa sen eteen, että lapsiperheiden asema paranisi koko ajan. Ja miten se paranee, niin ennen kaikkea niin, että saadaan lapsiperheille töitä, töitä, töitä ja tuloja eri tavoilla, ja niin lapsiperheiden asema kokonaisuudessaan parantuisi.

Yksi asia on sitten nämä asumistukimuodot. Niitä on kehitetty sillä tavalla, että lapsiperheillä olisi parempi olla, ja myöskin niin, että opiskelijoita tuettaisiin siten, että jos he tekevät lapsia, niin heidän asemansa olisi sellainen, että he pärjäävät eteenpäin.

Nyt sitten vielä, kun Kiljunen puhui tästä toimeentulotuesta, että olisiko se ensisijainen asia: Ei todellakaan ole, vaan me pyrimme siihen, että ensisijainen asia on aina se, että ihmiset pyrkivät saamaan töitä ja heitä yritetään auttaa saamaan töitä. Ja jos ei sitä työtä ole saatavilla, niin sen jälkeen sitten tuetaan heitä, ettei kukaan putoaisi tästä yhteiskunnasta. Elikkä me emme missään nimessä ole aiheuttamassa hyvinvointivelkaa näillä toimenpiteillä.

17.53 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Yhdysvaltain vaalien jälkeen ja brexitin jälkeen on Suomessa esitetty huoli siitä, ollaanko täälläkin siirtymässä totuuden ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

faktojen jälkeiseen aikaan. Tämän huolen on esittänyt muun muassa pääministeri Juha Sipilä kolumnissaan.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti näyttää siltä, että siihen ollaan siirtymässä, ja sen ovat tekemässä pääministeri Sipilän hallituksessa olevien puolueiden kansanedustajat.

Haluan korjata muutaman täällä esitetyn täysin perättömän väitteen.

Ensinnäkin täällä on annettu ymmärtää, että vasemmistoliitto leikkasi opintotuesta toimiessani opintotuesta vastaavana ministerinä. (Timo Heinonen: Kuka on antanut ymmärtää?) Tämä ei pidä paikkaansa. Päinvastoin toimiessani opintotuesta vastaavana ministerinä opintotuesta ei leikattu euroakaan, ei leikattu senttiäkään, päinvastoin se sidottiin indeksiin — pitkäaikainen tavoite opiskelijaliikkeellä, ja minä sen ministerinä toteutin. Tiedän, että oli toivomuksia leikata opintotuesta. Pääministeri Katainen selkäni takana valmisteli mallin, jossa opintotukea olisi leikattu ja jossa opintotuesta olisi tehty lainapainotteinen. Kun sain tämän mallin käsiini Kesärannassa, revin sen silloisen pääministeri Kataisen edessä.

No, mutta mitä tämä hallitus on tehnyt? Tämä hallitus ensi töikseen poisti opintotukien indeksisidonnaisuuden ja sen lisäksi nyt on tekemässä ennennäkemättömän leikkauksen opintotukeen, 120 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kankaanniemi väitti, että vasemmistoliitto olisi tehnyt tai hyväksynyt lapsilisäleikkauksia toimiessaan hallituksessa. Tämä väite ei pidä mitään osin paikkaansa. Kehysriihessä 2014 hallitus muutti linjaansa. Hallitus jäädettiin lapsilisäindeksejä, samoin kuin työmarkkinatukeen, peruspäivärahaan liittyviä indeksejä.

Mitä vasemmistoliitto teki? Vasemmistoliitto ilmoitti, että meillä on ollut kaksi keskeistä tavoitetta hallituksessa: perusturvan parantaminen ja tuloerojen kaventaminen. Ja hallitus, niin kauan kuin vasemmistoliitto oli siinä mukana, ei leikannut perusturvasta vaan paransi perusturvaa: 100 euron tasokorotus työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan, indeksi päälle, 20 euroa — lähes 20 prosentin korotus työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan.

Mitä tekee tämä hallitus? Leikkaa työttömiltä, vaikka silloinen puoluejohtaja, nykyinen ministeri Soini sanoi ennen eduskuntavaaleja: "Rehellisyys on perussuomalaisen puolueen tärkein poliittinen periaate. Me emme tule leikkaamaan alle 1 000 euroa kuukaudessa saavilta." Miten nyt kävikään niin, että nimenomaan tämä keskeinen perussuomalaisten vaalilupaus, silloisen puheenjohtajan, nykyisen ministeri Soinin antama lupaus, että alle 1 000 euroa saavilta ei pidä, ei saa, ei voi leikata, on petetty törkeällä tavalla?

Arvoisa puhemies! Tähän samaan liittyy keskustelu, jota käytiin kyselytunnilla ja jossa opetusministeri Grahn-Laasonen väitti, että vuoden 2014 jälkeen museoiden valtionosuuksiin tehdyt leikkaukset, 3,3 miljoonaa, jotka tämä hallitus on tehnyt tänä vuonna ja tekee ensi vuonna, johtuvat silloisesta kulttuuriministeri Arhinmäestä. Myös tämä väite on perätön, ja ministeri Grahn-Laasonen tietää sen hyvin mutta siitä huolimatta käyttää tätä väitettä. Ensinnäkin jokainen hallitus voi jokaisessa budjetissa, jokaisessa kehysriihessä purkaa aikaisemmin tehtyjä, myöhemmin tehtäviä leikkauksia, mutta myöskään minä en ollut hallituksessa ministerinä silloin, kun nämä vietiin budjettiriihessä budjettiin, kysymys oli pääministeri Stubbin hallituksesta.

Arvoisa herra puhemies! Poliitikasta pitää olla eri mieltä, politiikassa pitää olla erilaisia näkemyksiä, politiikassa pitää voida väitellä, käyttää kielikuvia, jotka ovat värikkäitäkin, mutta missä politiikassa pitää pysytellä niin Suomessa, Isossa-Britanniassa kuin Yhdysvalloissa: pitää pyrkiä pysymään totuudessa. Meitä voi kritisoida monesta, mutta perättömiä väitteitä ei pidä esittää, niillä ei pidä pyrkiä luomaan sellaista kuvaa, joka ei pidä paikkaan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

sa. Sen vuoksi palasin saliin korjatakseeni niitä väitteitä, joita täällä on esitetty, niitä väitteitä, jotka eivät pidä paikkaansa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on debatin tarve.

17.59 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi varmasti kohtuullista, että edustaja Arhinmäki olisi työpaikalla ja osallistuisi tähän keskusteluun ja tietäisi, mistä täällä puhutaan. Hän antaa täysin väärän kuvan tästä keskustelusta. Tämän voi eduskunnan pöytäkirjasta tarkastaa. Täällä ei ole kukaan väittänyt, että edustaja Arhinmäen aikana olisi opintotukea leikattu. Itse totesin, että vasemmistoliittolaisen ministerin aikana opintotukea leikattiin. Tämä on totuus. Vuonna 1995 opintotuesta vastaava ministeri oli vasemmistoliittolainen Claes Andersson. Hän ensimmäisenä työnään allekirjoitti opintotuen leikkauspäätöksen, ja tähän olen viitannut — tämän voitte kysyä myös siitä edestä ryhmänne puheenjohtajalta, edustaja Pekoselta, joka oli täällä työpaikalla ja osallistui tähän keskusteluun. Tässä salissa (Puhemies koputtaa) tämän keskustelun aikana kukaan ei ole väittänyt, että ministeri Arhinmäki olisi leikannut opintotuesta.

18.00 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkään en väittänyt, että edustaja Arhinmäki (Timo Heinonen: Ei kukaan!) olisi ministerinä leikannut opintotukea. Näin ei tapahtunut. (Paavo Arhinmäki: Kyse oli lapsilisistä!) — Lapsilisistä kun puhutaan, niin te olitte kyllä ministerinä 27.3.2014, kun tehtiin kehyspäätös, jossa lapsilisien leikkauksesta päätettiin, mutta myönnän sen, että 4.4.2014 te ette enää ollut tai olitte viimeistä päivää ministerinä. En tiedä hallituksen sisäisiä kiistoja, että mikä oli se yksittäinen asia, joka teidät ulos johti hallituksesta siinä vaiheessa. Ette toki ole vastuussa sen jälkeen siitä päätöksestä, mitä on toteutettu. — Mutta ministeri Claes Andersson on Suomen historian ensimmäinen ministeri, joka leikkasi opintotuesta. Se on fakta. Ja silloin vasemmistoliitto oli leikkaamassa myös yhdeksästä muusta vähävaraisia koskevastaa sosiaalietuudesta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Andersson, ja sitten puhujalistaan. (Paavo Arhinmäki: Andersson vai Arhinmäki? — Naurua) — Anteeksi, edustaja Arhinmäki.

18.01 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, edustaja Kankaanniemi, te myönsitte puhuneenne palturia, kun väititte, että me olemme olleet leikkaamassa lapsilisiä. Kuten itsekin totesitte, tämä oli yksi keskeisistä syistä, minkä takia me lähdimme hallituksesta. Ei kai kukaan voi olla vastuussa sellaisesta päätöksestä, jota ei hyväksy, josta ilmoittaa, ettei hyväksy, ja sen vuoksi pääministeri näyttää ovea. Poliitikassa pitää olla sillä tavalla rehellinen, että ei anna ymmärtää sellaista, joka ei pidä paikkaansa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen, kaikki, jotka kuuntelivat sinun puheenvuorosi, kuvittelivat, että viittasit edelliseen vasemmistoliittolaiseen opintotuesta vastaavaan ministeriin. Ehkä te olette trumppeimainen sanankäyttäjä, joka tahallaan vihjailee niin, että ihmiset saavat (Puhemies koputtaa) täysin väärän käsityksen, ja korjaa puheenvuorojaan sitten jälkikäteen, että "enhän minä tätä tarkoittanut, tarkoitin ihan muuta, mitä te kaikki muut kuvittelitte tämän tarkoittaneen".

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, ja nyt menemme puhujalistaan.

18.02 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa herra puhemies! Täällä me nyt opimme historias-
ta, kun käydään tätä yksityiskohtaisesti läpi, mutta sen sijaan kyllä toivoisin, että ottaisim-
me oppia historiasta ja ottaisimme oppia niistä leikkauksista, mitä tehtiin perusturvaan 90-
luvun laman aikana, että miten ne ovat vaikuttaneet ja näkyvät vielä tänäkin päivänä niissä
sen ajan lapsissa siinä, miten heidän elämänpolkuansa ja menestymistensä ovat hyvin pit-
källe määrittäneet ne lama-ajan leikkaukset, ja puhutaankin näistä lama-ajan lapsista, jotka
vieläkin monet joutuvat elämään tänä päivänä hyvin köyhästi, ja he eivät ole välttämättä
työllistyneet. Nyt olisi tärkeää, että opimme näistä virheistä, ja siksi meidän pitäisi huoleh-
tia, ei nyt vain tämän lapsilisän kohdalla vaan laajemminkin, että tähän perusturvan leik-
kaamiseen ei mennä.

Täällä tuli esiin tämä hyvinvointivelka, mitä nyt ollaan luomassa. Tämän takia olisi eri-
tyisen tärkeää, että näistä eri esityksistä tehtäisiin nämä vaikutusarviot. Kun ne tulevat tän-
ne yksi kerrallaan ja valitettavasti esityksissä hallitus ei ole tehnyt kovin kattavia vaikutus-
arvioita, niin tapahtuu todella niin, että monet leikkaukset kohdistuvat samoihin henkilöi-
hin. Toivon todella, että näitä vaikutusarvioita tehdään ja sitten te korjaatte, hallitus, näitä
päättöksiä, jos näyttää siltä, että aiheutetaan tietyille henkilöille aivan kohtuutonta leikkaus-
ta.

Sitten haluan vielä kiittää tätä edustaja Kiljusen muistutusta siitä, että toimeentulotuki
on viimesijainen, tarkoitettu väliaikaiseksi, ja siksi näitä leikkauksia ei voi perustella sillä,
että onhan toimeentulotuki, käyttäkää sitä.

18.05 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! On todella hyvä huomata, että hallitus-
puolueen jäsenillä on sittenkin olemassa omatunto, ja erittäin hyvä on huomata myöskin se,
että myöskin ministereillä tuntuu olevan omatunto. Nimittäin he hyvin usein perustelevat
leikkauksia, joita nyt tehdään, sillä, että "teemme sen siksi, koska aikaisemminkin on teh-
ty". Jos ei löydy perusteita leikata, niin täytyy hakea perusteet, jotka eivät kestä yhtään mi-
tään. Minä ihmettelen, että jos köyhältä kansalta on leikattu jo aikaisemmin, niin tämän
hallituksen täytyy leikata vielä lisää. Miksi näin? Kenties siksi, että köyhiä on paljon. Meil-
lä on miljoona köyhää, ja jos jokaiselta köyhältä ottaa 5 euroa, niin se on 5 miljoonaa eu-
roa. Köyhiä on paljon enemmän kuin rikkaita. Jos rikkailta ottaa 5 euroa, niin sieltä tulee
vain muutama satatuhatta — todella rikkailta, heitä on vähän. Tietenkin se asia menee näin,
mutta se on ikävää.

Minun mielestäni ei kannata katsoa taaksepäin muutenkaan vaan kannattaa katsoa
eteenpäin ja rakentaa uusiksi tätä maailmaa. Jotta en puhuisi itseäni vastaan kovin paljon,
en katso nyt taaksepäin vaan kerron pari sanaa historiasta.

Lapsilisän alku on nimittäin se, että sotien jälkeen lapsilisät tulivat tasoittamaan lapsel-
listen perheiden ja lapsettomien perheiden tuloeroja. Perheet olivat suuria, ja monessa per-
heessä elättäjä oli jäänyt rintamalle ja tarvittiin leipää lapsille, tarvittiin lämpöä ja vaatteita
lapsille. Silloin kavennettiin tuloeroja.

Kehitys on kuitenkin mennyt siihen, että tänä päivänä lapsilisät kasvattavat tuloeroja ja
nimenomaan sen takia, että meillä on toimeentulotuki, joka on viimekätinen sosiaaliturvan
muoto, ja toimeentulotuki on sellainen, että se ei kestä mitään muuta tulomuotoa perheelle,
ei edes lapsilisää, vaan lapsilisät leikkaavat määrällään toimeentulotukea. Korotukset toi-
meentulotuessa eivät kompensoi sitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Tässä käy siten, että viime kädessä lapset elättävät vanhempansa, ja se on käsittämätöntä — näin samaan aikaan, kun esimerkiksi Jyrki Katainen ollessaan pääministerinä sanoi, että "itse asiassa meidän perheemme ei tarvitsisi lapsilisiä lainkaan, me tulisimme kyllä toimeen ilman niitäkin". Ja tänä päivänä lapsilisät todellakin jakautuvat siten, että köyhemmissä perheissä ne menevät siihen, että kotiin ostetaan perunoita ja jauhelihaa ja tomaattia ja kurkkua ja lapsille tietenkin vaatteita. Rikkaammissa perheissä käy niin, että lapsilisärahat laitetaan lapsen tilille ja lapsi saa ne, kun täyttää 18 vuotta. Tämä on se karvas totuus. Siitä ei pääse mihinkään.

Senpä takia haluaisinkin kysyä: joko nyt olisi aika miettiä sitä, voitaisiinko lapsilisistä tehdä tarveharkintaiset (Eeva-Maria Maijala: Ei!) tai ainakin tulorajoitteiset? Kaikki eivät missään nimessä lapsilisiä siihen tilanteeseen tarvitse, mihin ne on tarkoitettu. Lapsilisä on paremmissa perheissä sellainen tulomuoto, joka on veroton, jonka perhe saa käyttää ihan kuinka haluaa. Köyhimmissä perheissä lapsilisä katsotaan tuloksi ja se pienentää perheen muuta veronalaista tuloa, kuten toimeentulotukea. Tämä on semmoinen asia, joka on ihan kerta kaikkiaan syytä jokaisen miettiä kohdallaan, mitä se tarkoittaa.

On sanottu, että näin ei voida tehdä sen takia, koska lapsilisä on viimeinen kaikille suomalaisille lapsille tuleva kädenojennus valtion taholta. Mutta tähän ei pidä paikkaansa. Jokainen lapsi kasvaa, jokainen lapsi tulee aikuiseksi ja kasvaa siitä eteenpäin, tulee vanhukseksi ja jää jopa eläkkeelle — kaikki ne, joille Luoja elinpäiviä suo. Muun muassa eläkkeet ovat sellaisia, jotka tulevat ihan jokaiselle suomalaiselle jonkinlaisessa muodossa tänä päivänä, jollekin isompana, jollekin pienempänä, ja siinä välissä on monta sellaista asiaa, minkä tämä yhteiskunta tarjoaa kaikille, kuten esimerkiksi ilmainen koulutus ja kuten neuvolatoiminta. Lapsilisä ei suinkaan ole ainoa asia, joka tarjotaan kaikille suomalaisille lapsille kuin manulle illallinen. Me tarjoamme paljon muutakin.

Mutta lapsilisät ovat asia, jota kannattaa miettiä, ja niitä kannattaa kehittää. Meidän pitäisikin pohtia sitä, mikä olisi oikeudenmukainen tapa hoitaa tämä asia. Lapsilisät siis tulivat sitä varten, että ne kaventaisivat tuloeroja, ja tänä päivänä, kun olemme menneet 2000-luvulle, niin kohta — no, ei nyt ihan vielä, mutta ei ole kovin kaukana, kun jo sata vuotta on mennyt sodista, onneksi — sadassa vuodessa lapsilisät ovat muuttuneet tuloeroja laventaviksi tekijöiksi. Ne kasvattavat tuloeroja. Sen takia meidän täytyy uskaltaa katsoa kehitykseen, että miten kehitys muuttuu, ja toimia sen mukaan siten, että se on oikeudenmukaista ja me tunnemme sen oikeudenmukaiseksi, ja ennen kaikkea siten, että se on oikeudenmukaista suomalaisille lapsille.

18.10 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Tolppanen esitti mielenkiintoisia, varmaankin nyt sosialidemokraattisia ajatuksia (Eduskunnasta: Omia ajatuksia!) ja puhui lapsilisien tarveharkintaisuudesta — se olisi mielenkiintoinen asia. Kuinka valtava byrokratia syntyisi siitä, kun ruvettaisiin näitä ihmisten tuloja, lapsiperheitten tuloja, arvioimaan ja sen pohjalta miettimään, kuka ansaitsee ja minkälaiset tulot otettaisiin huomioon ja miten varallisuus otettaisiin huomioon ja niin edelleen. Siinäpä sitä olisikin urakkaa. Verollepano taas: kun meillä on progressiivinen tuloverotus, niin nämä keskiluokkaiset perheet, työtä tekevät perheet, joutuisivat lapsilisien verotuksen kautta kyllä aika hankalaan tilanteeseen — heidän verotuksensa kiristyisi rankasti. Sinänsä lapsiperheitten osalta on syytä harkita sitä, että köyhimpien lapsiperheiden tasoa yleensä nostettaisiin. Mutta en kyllä katso, että verollepano tai tarveharkintaisuus olisi se ratkaisu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Arvoisa puhemies! Tämä hyvinvointivelka on mielenkiintoinen kysymys. En tiedä, minkälainen se on, mikä sen arvo on — vakava asia sinänsä. Mutta se meillä on tiedossa, että kun edellinen hallituskausi päättyi, meillä oli sen alkuun nähden lähes 40 miljardia enemmän julkista velkaa — siis vuonna 15 verrattuna vuoden 2010 loppuun. Lähes 40 miljardia velkaa. Työttömiä oli tullut neljässä vuodessa yli 100 000 lisää, bruttokansantuote aleni 2012, 13 ja 14, kilpailukyky oli varsin heikko ja niin edelleen. Eli meillä oli reaalinen velka- ja talouskriisi päällä. Nyt se on saatu korjattua. Ja sitä on korjattu sillä, että julkisiin menoihin on puututtu, on tehty työelämän ja muita kasvupaketteja ja sitten korjataan kiky-sopimusta, ja sitten on (Puhemies koputtaa) muita toimenpiteitä. Tämä on ollut tervettä politiikkaa, joka luo tulevaisuudelle uskoa, ja se näkyy jo tänä päivänä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otetaan lyhyt debatti tähän lapsilisäasiaan liittyen. Edustaja Maijala ja sitten edustaja Tolppanen.

18.13 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä eduskunnassa on todella pitkään puhuttu siitä, kuuluvatko lapsilisät kaikille. Yksinkertaisesti: lapsilisä kuuluu kaikille.

18.13 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä huomaan, että edustaja Kankaanniemi ei ole katsonut eduskunnan sivuja eikä kuunnellut eduskunnan puheita viime kaudella, jolloin hän itse ei täällä ollut. Nimittäin minun mielipiteeni oli täsmälleen samanlainen myös viime kaudella, ja tämä mielipide on henkilökohtainen mielipiteeni. Olen ollut sitä mieltä aina, että lapsilisät voisivat olla tarveharkintaisia ja että enemmän niille, jotka enemmän tarvitsevat. Mutta tällä ei ole mitään tekemistä sen asian kanssa, mikä on sosialidemokraattinen kanta, eikä sillä ollut mitään tekemistä sen kanssa, mikä oli perussuomalaisten kanta. Tosin perussuomalaisten sensuuntainen kanta näkyy tälläkin kaudella erittäin hyvin: he erittäin mielellään unohtavat sen, että köyhä kansa on olemassa ja köyhä kansa tarvitsisi jotakin enemmän. Se oli viime kaudella vielä jonkin verran mukana, mutta tällä kaudella tulee kylmää tuulta pohjoisesta niin, että luissa saakka ja ytimissä saakka tuntuu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä edustaja Kankaanniemi, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.14 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset eivät ole unohtaneet köyhiä, mutta perusta sille, että me saamme hoidettua tämän maan asiat, on se, että Suomessa tapahtuu muutos, joka näkyy elinkeinoelämän vahvistumisena ja työllisyyden paranemisena, ja sitä kautta saamme lisää verotuloja ja sosiaaliturvamaksuja. Se on ainoa tie, arvoisa vasemmisto. Sosialismin kautta me emme saa tätä maata nousemaan vaan sillä toiminnalla, mitä nyt hallitus tekee: panemalla julkisen talouden kuntoon, parantamalla yritys- ja työelämän kysymyksiä ja tekemällä suuret rakenteelliset uudistukset. Mitään näistä te ette viime kaudella onnistuneet tekemään. Nyt ne ovat menossa eteenpäin, ja me näemme Uudessakaupungissa, Pietarsaareissa, Kemijärvellä, Jyväskylässä, Äänekoskella ne tulokset, jotka ovat tämän politiikan ansiota.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

18.15 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki otti niin mielenkiintoisella tavalla tuossa yleispoliittisessa avauksessaan esille tämän totuuden jälkeisen ajan, niin että haluan minäkin siitä pari sanaa sanoa.

Mielestäni oppositiopuolueet ovat tässä maassa olleet jo koko hallituskauden ajan siinä totuuden jälkeisessä ajassa. Tieto maamme taloudellisesta tilanteesta on ollut kaikkien oppositiopuolueiden saatavilla, mutta sen tiedon vieroksumisesta on lähestulkoon tullut hyve. Sen näkee näistä varjobudjeteista, mitä on esitetty. Kaikkia leikkauksia vastustetaan, ja sieltä löytyy se Sitra, jonka säästöpossun rikkomalla nämä asiat rahoitetaan.

Kuitenkin kaikkein suurin sokea piste tässä opposition totuuden jälkeisessä politiikassa on mielestäni maahanmuutto, jota ilman me emme näistä säästöistä joutuisi näin paljon keskustelemaan. Se tuottaa meille miljardin kulut tänä vuonna. (Eduskunnasta: Se on aika kaukana!) — Kyllä, samasta pussista menevät lapsilisät kuin maahanmuuttokulutkin. — Oppositio on täällä johdonmukaisesti vastustanut kaikkia hallituksen tiukennuksia maahanmuuttopolitiikkaan. Jos ne kyseiset tiukennukset olisi tehty teidän toimestanne edellisillä kausilla, maan vetovoimatekijät maahanmuuttoon olisivat olleet paljon vähäisemmät, näitä leikkauksia ei tarvittaisi näin paljon kuin nyt. Tämä on sitä teidän totuuden jälkeistä politiikkaanne. Vielä muutama päivä sitten tuli sellainen kannanotto 25 kansalaisjärjestöltä, että maan pakolaiskiintiö pitäisi moninkertaistaa. Ymmärtääkseni tässä ovat kyseessä kansalaisjärjestöt, joita rahoitetaan valtion rahalla. Kannassa ovat mukana myöskin kaikki oppositiopuolueet. Mistä te ottaisitte nämä rahat? Te arvostelette täällä jokaista leikkausta, mutta te vaaditte lisää menoja valtiolle aivan jatkuvasti. (Aino-Kaisa Pekonen: Lapsilisä on keskustelussa!)

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, jatkamme keskustelua lapsilisistä.

18.17 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Yritin tuossa vastauspuheenvuoroa saada edustaja Arhinmäen puheenvuoron jälkeen, ja haluan sen verran nyt sanoa, että pöytäkirjaan ei jää väärä kuva siitä: Ennen omaa puheenvuoroani vielä varmistin edustaja, vasemmistoliiton ryhmäpuheenjohtaja Pekoselta teidän hallituksesta poislähtöaikanne. En maininnut vasemmistoliittoa viime kauden opintotukisäästöjen kohdalla — sen voivat pöytäkirjasta kaikki varmistaa — mainitsin kristillisdemokraatit, mainitsin vihreät, sosialidemokraatit mutta en vasemmistoliittoa. En myöskään maininnut ministeri Arhinmäkeä, kun puhuin opintotuen leikkaamisesta ja kerroin siitä, että vuosikymmenten jälkeen ensimmäisen kerran sitä leikkasi vasemmistoliittolainen ministeri, ja näin tapahtui. Tämä on tosiasia, ja oli minusta loukkaavaa, jos edustaja Arhinmäki viittasi minuun näillä sanoillaan, että olen puhunut täällä muunneltua totuutta. Se ei pidä paikkaansa, sillä ministeri Claes Andersson leikkasi vuonna 1995 vuosikymmenten jälkeen ensimmäistä kertaa opintotukea. Tämä on tosiasia, ja halusin tämän nyt vielä pöytäkirjaan oikaista, että ei synny sellaista kuvaa, että olisin täällä puhunut muunneltua totuutta. Toivon, että myös edustaja Arhinmäki niiltä osin oikaisee puheensa. Jos hän viittasi Trump-puheillaan edustaja Kankaanniemeen, niin Kankaanniemi on jo omia puheitaan korjasi, mutta minulla ei ole tarvetta korjata puheitani, sillä puhuin niin kuin asia on.

18.19 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on kieltämättä äkkiä vilkaisten huolestuttavan näköinen, kun lapsilisä hieman leikataan. Mutta ottaen huomioon nykyisen taloustilanteen ja sen, että lapsilisä maksetaan kui-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

tenkin vielä ensi vuonna 1 360 miljoonaa euroa, siitä kokonaissummasta noin reippaan 10 miljoonan euron lasku taitaa olla enempi hiusten halkomista kuin sitä, että todellisesta isosta ongelmasta puhutaan.

Se on totta, että jokainen euro, mikä otetaan vähävaraisilta ja heikommilta ihmisiltä pois, on liikaa, mutta pitää muistaa myös se, että jos me emme kanna vastuuta valtiontaloudesta, yhteisestä julkisesta taloudesta, sen lopputulos on sitten sellainen, jossa meiltä ei kysytä enää, mistä te leikkaatte, mitä te teette. Sen jälkeen ollaan huutolaispojan asemassa, joten toivoisin oppositioltakin hieman rakentavampaa otetta siihen, kun valtiontaloutta pannaan kuntoon. Meillä on selkeästi niin — niin kuin kyselytunnilla tänään saimme kuulla ja olemme tässä koko viimeisen kahden kuukauden aikana saaneet tietoa — että valtiontalous on saatu pikkuhiljaa kääntymään oikealle, kasvavalle, kestävämmälle pohjalle. Työpaikkoja on ruvennut syntymään. Yhteiskuntamme suurin ongelma, joka lapsiperheisiin nimenomaan iskee, on työttömyys. Se on se todellinen murhenäytelmä, arvoisa puhemies, mikä tässä maassa on menossa.

Suomeen lapsilisät tulivat sodan jälkeen, vuonna 1948 alettiin lapsilisien maksu virallisesti. Tämähän on ollut aina etuus, joka on nimenomaan maksettu lapsiperheille, ja sillä on haluttu tukea lapsiperheiden taloudellista tilannetta. Elikkä tarkoitus on erittäin hyvä ja kannatettava, ja sellaisena tämä tulee pitää. En jaksa ymmärtää niitä puheenvuoroja, että lähdetäisiin sellaiseen tilanteeseen, jossa tuloperusteisesti joiltakin perheiltä lapsilisät poistettaisiin ja sitten sen jälkeen ruvettaisiin miettimään, miten tämä homma tehdään. Siinä mentäisiin semmoiseen karuselliin, jossa ei ole loppua. Aivan karmea yhteiskunnallinen keskustelu. Meillä pitää hoitaa tämä homma niin kuin on tähänkin asti hoidettu, että progressiivisen tuloverotuksen kautta tämä homma tasataan: niiltä, joilla on enemmän, otetaan pois, niiltä, joilla vähemmän, verotetaan tietenkin kevyemmin. Tässä se homman ratkaisu on.

Joku sanoi sitten, että mites pääomatulot, pitäisikö niitä verottaa progressiivisesti. Vaitoit semmoiseen ajatteluun menosta, koska sehän johtaisi siihen, että maasta pakenee pääoma, täältä häviävät työpaikat. Eivät ne työpaikat minnekään häviä, ne vain siirtyvät sellaisiin maihin, joissa on paremmat olosuhteet tämän asian suhteen. Tällaista kevyttä keskustelua, että heitellään miljardeja sinne tai tänne näkemättä kokonaisuutta ja katsomatta, miten tässä maassa asiat oikeasti ovat, pidän aika kummallisena. Toivoisin, että tässä asiassa vähän sydämen ääntäkin kuultaisiin ja nähtäisiin myös, että kuitenkin Suomessa asiat ovat erittäin hyvin.

Edustaja Tolppanen mainitsi puheenvuorossaan, että meidän tulee katsoa eteenpäin ja muuttaa tätä maailmaa paremmaksi. Lämpimästi sitä kannatan, ja sitä tässä nyt parhaillaan tehdäänkin.

Todellinen lapsiperheiden ja heikkotuloisten, vähätuloisten ihmisten aseman parannuskeino on pistää ja laittaa valtiontalous kuntoon. Hyvinvoiva valtiontalous on köyhien paras ystävä aina. Silloin valtio pystyy, yhteiskunta pystyy velvoitteensa hoitamaan, maksunsa hoitamaan ja myös antamaan täysimääräisinä ne sosiaaliset avut, mitä ihmisille kuuluu. Puheita siitä, että tässä oltaisiin pahansuovasti tekemässä jotakin järjetöntä, pidän harkitsemattomina. Perusteluja en niille jaksa löytää mitenkään, vaikka kuinka yritän etsiä.

Eli toivon, arvoisa herra puhemies, että tämä verotuksella kompensoitu tulomäärä, mikä Suomessa palkoista ihmiset maksavat veroja, tämä kompensatio, pidetään yllä ja pidetään huoli siitä, että kaikki heikommalla ihmiset saavat oikeudenmukaisen osansa siitä yhteiskunnan tuesta ja saadaan työttömyys kuriin tässä maassa. Se maksaa 5 miljardia euroa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

Suomi on tällä hetkellä Euroopan unionin komission tarkkailulistalla siitä, että meidän julkinen taloutemme ei ole kestäväällä pohjalla. Siitä on selkeitä epäilyjä. Vielä huolestuttavampi tieto on tietenkin se, jos nämä kansainväliset luottoluokittajat katsovat meidän taloutemme olevan heikossa kunnossa, ja se johtaa välittömästi koron nousuun. Laskekaapa vaikka yksinkertaisella ruutupaperimatematiikalla, paljonko 105 miljardin euron velassa maksaa prosentin korkoyksikön nousu ja mitä se poistaa Suomen valtion budjetista.

Lapsilisät ovat 1 360 miljoonaa euroa ensi vuonna. Prosentin koronnousu suurin piirtein syö koko tuon lapsilisäpotin kertalaakista pois. Että kun te nousette puhumaan tänne 11 miljoonasta, niin miettikää edes hetki. Se tekisi hyvää muuten meille kaikille huomata: arvaa oma tilasi, anna arvo toisellekin.

18.23 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Oppositio on tässä hylkäämisesityksensä perusteluissa sanonut, ettei ole tehty arviointoja — enpä minä muita perusteluja juuri ole kuullutkaan kuin sen, että arvioinnit pitäisi tehdä — mutta sosiaali- ja terveysvaliokunta tässä mietinnössään on kirjoittanut seuraavalla tavalla: "Hallitusohjelmassa on sitouduttu ottamaan käyttöön päätösten lapsi- ja perhevaikutusten arviointi." Tästä olemme samaa mieltä, mutta kun tässä mietinnössä lukee tämän jälkeen: "Valiokunta pitää myönteisenä, että esityksessä on arvioitu leikkauksen vaikutuksia eri kokoisten lapsiperheiden käytettävissä oleviin tuloihin, köyhyysriskiin, ostovoimaan sekä toimeentulotuen tarpeeseen." Oletteko te huomanneet tätä asiaa, että näin täällä on tehty jo? Lisäksi tässä lukee, että "arviot osoittavat, että lapsilisien ehdotetun tasoisen alentamisen vaikutukset lapsiperheiden pienituloisuusasteeseen sekä suhteelliseen tulonmuodostukseen jäävät erittäin pieniksi ja lapsiperheiden väliset tuloerot kasvavat hyvin vähän".

18.25 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Haluan muistuttaa edustaja Mäkelää, että niillä leikkauksilla, joita hallitus tekee, ei ole mitään tekemistä maahanmuuton kanssa. Nimittäin silloin kun te teitte hallitusohjelmaa, käytiin kiistelyä siitä, onko turvapaikkakiintiö 750 vai 1 050. Tämä oli se kysymys maahanmuutosta hallitusohjelmaneuvoittelussa. Mutta samaan aikaan te päätitte leikata muun muassa työttömiltä, eläkeläisiltä, sairailta, lapsiperheilta ja opiskelijoilta. Nämä päätökset tehtiin ennen kuin näitä turvapaikanhakijoita alkoi tulla Suomeen. Olkaa siis rehellisiä tämän osalta. Ymmärrän kyllä, että jossain Lappeenrannan torilla voivat johonkin joukkoon vielä purra nämä selitykset, mutta faktisesti niillä ei ole mitään tekemistä näiden hallituksen leikkausten kanssa.

Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Heinonen, on hyvä, että se on tullut nyt selväksi, että edustaja Heinonen ei viitannut minuun puheenvuorossaan. Miksi puutuin tähän näin voimakkaasti? Koska niin laajasti tulkittiin, minkä ymmärrän tietysti, jos viittaa 31 vuotta sitten tehtyyn päätökseen ja puhuu vasemmistolaisesta ministeristä ja samaan aikaan kuitenkin edellisessä hallituksessa oli vasemmistolainen ministeri, joka vastasi opintotuesta.

Vuonna 95 itse olin tuore ylioppilas, mutta jos tarkkaan muistetaan sitä aikaa, niin silloin opintotukijärjestelmä ei ollut ollut vuosikymmeniä voimassa, vaan nykyinen opintotukijärjestelmä otettiin muistaakseni vuonna 92 käyttöön, (Toimi Kankaanniemi: 92!) eli ei se ollut ensimmäinen mittava leikkaus vuosikymmeniin, niin kuin sanoitte.

Toinen huomio on se, jos muistan oikein, että silloin tehtiin rakenteellinen uudistus. Siihen aikaan 18—20-vuotiaat... (Puhemies koputtaa) — Tulen jatkamaan puhujapöytästä. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle) — Vuonna 1995 tehtiin sellainen korjaus yhteen opintotukijärjestelmän isoimpaan epäkohtaan, joka itse asiassa on vieläkin toisen asteen opis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

kelijoilla, että täysi-ikäiset, 18—20-vuotiaat itsenäisesti asuvat eivät saa toisella asteella täyttä opintotukea vaan vanhempien tulot vaikuttavat siihen. Näin oli vuoteen 95 asti myös korkeakouluopiskelijoilla, ja kun tämän epäkohdan korjaamiseen ei ollut osoittanut lisärahoja, se tehtiin niin, että muistaakseni 40 markkaa pienennettiin silloista opintorahaa ja tästä saatu raha käytettiin siihen, että 18—20-vuotiaat, itsenäisesti asuvat korkeakouluopiskelijat saivat siitä eteenpäin saman opintorahan kuin mitä saivat yli 20-vuotiaat. Painotan, että tämä on vuodelta 95 eli 31 vuoden takaa, jolloin en ollut itse politiikassa mukana, (Toimi Kankaanniemi: 21 vuotta!) — 21 vuotta sitten, anteeksi — mutta tämä oli se päätös, joka minun käsittääkseni silloin tehtiin.

Mutta on hyvä, että edustaja Heinonen totesi, että tämä ei liity minuun, ja kuten sanoin, voimakkaasti reagoin sen vuoksi, että niin laajasti kuulijakunta oletti, että tämä viittaus oli minun ministeritoimintaani.

18.29 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan lapsilisien leikkauksesta ja nyt otetaan syömävelkaa, jolla rahoitetaan muun muassa lapsilisiä ja näitä. Jos otetaan velkaa mitä enempi, niin kuin vasemmisto esittää, että velkaa pitää ottaa, ihan silmät ja suut täyteen, niin sehän on lapsilisien todellinen leikkaus, kun lapsien päälle laitetaan velkaa. Minä en kehtaisi niin tehdä. Mitenkä vasemmisto meinaa rahoittaa tämän, muuten kuin velalla? Meidän pitää saada talous kuntoon, niin kuin edustaja Hoskonen puhui tuossa, ja se tapahtuu niin, että liike-elämä saadaan toimimaan. Mutta se ei tule niillä kateusveroilla eikä sosialisoinnilla. Nyt ollaan vapaassa, liikkuvassa maailmassa. Pääomat lähtevät tästä maasta pois silloin, kun aletaan verottamaan ja sosialisimaan ja puhumaan niistä rikkaista. Niin väärin kuin se onkin, niin tämä on vaan käytäntö.

Meidän täytyy tämän maan talousjärjestelmä saada semmoiseen kuntoon, että tänne tulee sijoituksia, ja ne eivät tule verotuksen keskelle eivätkä sosialismin keskelle. Sitä kautta me pystymme rahoittamaan myös näitä lapsilisiä ja sitä, mitä siihen julkiseen puoleen kuuluu. Tämä on se a ja o. Se on sitä toveripopulismia, että mennään torien kulmalle puhumaan, että tuolla on se rikas ja sillä on ja se syö teitä. Mitä enempi meillä on rikkaita tässä maassa, sen enempi täällä on toimeentuloa ja rahoittajia. Köyhä, esimerkiksi minä, on huono rahoittaja. Tyhjästä on huono nyhjäistä.

18.30 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki toi esille, että hallitusohjelmaan sisältyy ikäviä etuusleikkauksia. Tästä asiasta on harvinaisen helppo olla samaa mieltä. Jo silloin kun hallitusohjelmaa laadittiin, maan taloudellinen tilanne oli niin vakava, että tällainen lista todellakin oli pakko laatia — eihän voinut muutakaan.

Mutta siitä olen edustaja Arhinmäen kanssa eri mieltä, ettei maahanmuuton kuluilla ja lapsilisillä ole mitään tekemistä keskenään. Jo vuonna 2014 pelkkä vastaanottotoiminta maksoi 61,9 miljoonaa. Se on aivan eri luokan summa kuin mistä tässä puhutaan. Yksi päätös maksoi noin 1 500 euroa, yksi turvapaikkapäätös. Eli siinä puhutaan 1 500 lapsilisäleikkauksen perumisesta per päätös.

18.31 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Pieni — tai tärkeä — tarkennus vielä.

Pääministeri Ahon hallitus, jossa itse olin ministerinä, toteutti todella tämän opintotuki-uudistuksen: erinomainen uudistus keskellä laman vaikeinta aikaa silloin. Siitä tuli paljon kiitosta opiskelijoilta. Toki siihen jäi semmoisia epäkohtia, joita sitten myöhemmin on korjattu. Ja toisaalta, Ahon hallitus ei leikannut lapsilisiä, vaan lapsilisiä leikkasi Ahon halli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 116/2016 vp

tuksen jälkeen Lipposen hallitus, jossa olivat sosialidemokraattien lisäksi myös vasemmistoliitto ja vihreät. Näin tapahtui silloin, ja on muistettava, että se ei siis ollut laman aikana, kun lapsilisiä leikattiin, vaan laman jälkeen, kun te ajoitte Suomea niin sanotusti Emu-kuntoon, euro-kuntoon.

Tänä päivänä, kun olemme tässä tilanteessa, että velkaantuminen on valtavan paha ongelma edelleen, vaikka kunnat eivät velkaannu tällä hetkellä, mutta valtio edelleen velkaantuu muun muassa miljardin maahanmuuttokulujen takia, niin nyt on kyllä kysyttävä vasemmistolta, molemmiltakin vasemmistopuolueilta, mitä te vastaisitte EU:n komissiolle, kun se pyytää Suomelta nytkin selvityksiä näiden leikkausten jälkeen siitä, miten Suomi aikoo selvitä tästä taloutensa ahdingosta. Mitä te vastaisitte, kun te vastustatte kaikkia leikkauksia, te vastustatte kaikkia uudistuksia ja te jakaisitte rahaa mittaamattomasti kaikenlaisiin asioihin ihan maailman ääriin asti? Kyllä tämä on sen verran vakava kysymys, että odotan, että tähän tulee vasemmistolta selkeä vastaus. Mikä teidän vastauksenne olisi EU:n komissiolle tässä suhteessa, kun nyt jo (Puhemies koputtaa) joudumme vastaamaan tässä tilanteessa?

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.